

FOLKETINGET

Europaudvalget

Referat af 6. europaudvalgsmøde

Dato: fredag den 8. november 2019

Tidspunkt: kl. 10.00

Sted: vær. 2-133

Til stede: Lars Aslan Rasmussen (S), næstformand, Henrik Møller (S), Rasmus Stoklund (S), Søren Søndergaard (EL), Victoria Velásquez (EL), Rasmus Nordqvist (ALT), Kim Valentin (V), Ulla Tørnæs (V), Carsten Kudsk (DF), Hans Kristian Skibby (DF) og Katarina Ammitzbøll (KF).

Desuden deltog: forsvarsminister Trine Bramsen.

Lars Aslan Rasmussen fungerede som formand under hele mødet.

Punkt 1. Rådsmøde nr. 3726 (udenrigsanliggender - forsvar) den 12. november 2019 EUU alm. del (19) – bilag 105 (kommenteret dagsorden)

Forsvarsministeren: Udenrigsrådsmødet for EU's forsvarsministre finder sted på tirsdag den 12. november 2019. Punkterne på dagsordenen forelægges til orientering.

Sikkerheds- og forsvarspolitik berører flere og flere aspekter af vores daglige liv og er dermed vigtigt for den enkelte borgers tryghed. Vi står over for et komplekst sikkerhedsbillede. Det stiller større krav til os og skal håndteres i fællesskab. Det gælder især hybride trusler såsom desinformation, påvirkningskampagner og cyberangreb. Vi skal være særlig opmærksomme på at kunne beskytte vores kritiske infrastruktur.

Det er vigtigt, at vi fortsat fokuserer på disse aspekter i EU. Blandt andet på grund af truslernes grænseoverskridende karakter har EU unikke kompetencer at gøre godt med på disse områder, som har betydning for borgernes nære sikkerhed. Dette vil jeg lægge vægt på i forbindelse med mødet.

Tyngden på forsvarsministrenes rådsmøde forventes at være på udviklingen i det såkaldte Permanent Strukturerede Samarbejde – som man mundret kalder PESCO. Derudover vil der være fokus på EU's operationer og missioner under den fælles sikkerheds- og forsvarspolitik. Efter det formelle rådsmøde afholdes der en uformel frokost med NATO's vicegeneralsekretær om EU-NATO-samarbejdet.

1. Opfølgning på sikkerheds- og forsvarspolitiske emner, herunder Permanent Struktureret Samarbejde (PESCO) og Kohærens

– *Politisk drøftelse*

Rådsmøde 3726 – bilag 3 (samlenotat side 2)

Rådsmøde 3688 – bilag 4 (skriftlig forelæggelse af 9/5-19)

Forsvarsministeren: Første punkt på dagsordenen for rådsmødet vedrører opfølgning på sikkerheds- og forsvarspolitiske emner, hvor der er særligt fokus på den videre udvikling af PESCO. Danmark deltager som bekendt ikke i dette samarbejde på grund af det danske forsvarsforbehold.

Det er forventningen, at Rådet vil vedtage en rådsbeslutning, der godkender den tredje pakke af 13 nye PESCO-projekter, som er blevet udvalgt med udgangspunkt i indkomne forslag fra medlemslandene.

Derudover vil Rådet muligvis træffe en rådsbeslutning om betingelserne for tredjelandes deltagelse i PESCO-projekter. Forhandlingerne har i en lang periode været fastlåst, men der arbejdes aktivt på at opnå afklaring på centrale udeståender inden det kommende rådsmøde. Debatten handler grundlæggende om, hvilke betingelser der skal opstilles for tredjelandes deltagelse i PESCO-projekterne. Det er et spørgsmål, man har debatteret længe, og det er forsat usikkert, hvorvidt der kan opnås enighed.

Der forventes også fokus på, hvordan PESCO-samarbejdet spiller sammen med EU's øvrige forsvarsinitiativer. Dette sker som led i den løbende drøftelse af, hvordan man kan skabe bedre sammenhæng mellem de mange nye forsvarsinitiativer, som EU har søsat siden 2016.

Danmark har en interesse i at bidrage til at arbejde for en styrket sammenhæng til de områder og forsvarsinitiativer, hvor vi kan deltage fuldt ud. Det gælder eksempelvis i arbejdet med etablering af den Europæiske Forsvarsfond (EDF).

Søren Søndergaard citerede ministeren fra Ritzau: "Når jeg kigger ud over de europæiske lande lige nu, er det ikke EU's forsvarssamarbejde, der er løsningen på de udfordringer, vi står over for. Jeg kan ikke se behovet her og nu". Enhedslisten var enige i den betragtning. Dog stod der det stik modsatte i den kommenterede dagsorden: "Regeringen støtter overordnet

ambitionen om at øge mulighederne for, at EU's fælles sikkerheds- og forsvarspolitik kan bidrage til at håndtere Europas sikkerhedsudfordringer. Regeringen bakker op om initiativer i EU, der bidrager til europæisk sikkerhed i fuld komplementaritet med NATO". Regeringens politiske linje var altså modsætningsfyldt: På den ene side var regeringen imod et forsvarssamarbejde, på den anden side støttede den alt det, der var lagt op til. Hvis det eneste argument for ikke at deltage var forsvarsforbeholdet, hvorfor så ikke afskaffe det? Hvis man ikke mente, at opbygningen af en ny militariseret stormagt var løsningen, måtte man komme med alternative forslag – såsom at EU arbejder for en genopbygning af SHIRBRIG, som var FN's hurtige udrykningsstyrke. Uden et alternativ ville man til sidst være nødt til at afskaffe forbeholdet. Var det intentionen bag regeringens linje?

Rasmus Nordqvist sagde, at det forekom ham, at regeringen – som også den tidligere gjorde det – nævnte forsvarsforbeholdet – og så ledte den alligevel efter måder at kunne samarbejde med EU-landene på. Hvorfor ikke afskaffe det i stedet for hele tiden at finde smuthuller ind for at være en del af samarbejdet?

Carsten Kudsk ville gerne kende USA's og NATO's placering i forhold til PESCO-samarbejdet. Var der en aftale med amerikanerne om at få de nationale forsvarsbudgetter op på det ønskede niveau?

Forsvarsministeren sagde med henvisning til forsvarsforbeholdet, at spørgsmålet måtte være, om der er områder, hvor Danmark gerne vil deltage, og hvor det er af central betydning for resultatet, at Danmark ikke gør det. Svaret var, at man udnytter det danske forsvar til fulde rundt om i verden – også i regi af FN og EI2. Regeringens holdning var ikke, at der ikke skal være et europæisk samarbejde, men at man sagtens kan samarbejde med europæiske kolleger – som i EI2-samarbejdet – uden at det sker i regi af EU. Når det var sagt, ville hun ikke afvise, at et EU-samarbejde i fremtiden kunne blive relevant. P.t. var det et lidt langsommeligt samarbejde, hvilket ikke harmonerede med at kunne tage beslutninger om at deltage i missioner – eller med det danske temperament, hvad angår brug af forsvaret. Forsvar er dog meget mere end at sende kampvogne og diverse militærbidrag af sted; der var også cyber- og hybridtrusler og en udvikling, der går på strategiske investeringer, men med militært perspektiv. I det lys var EU væsentligt, og det kunne man diskutere i regi af forsvarssamarbejdet. Ministeren ville ikke lukke døren for, at Danmark kan være blive del af det europæiske forsvarssamarbejde, men som det var nu, kunne hun ikke se, hvad Danmark ikke kunne deltage i, eller hvor der ikke var fordele forbundet med andre samarbejder såsom NATO.

Til Carsten Kudsk sagde ministeren, at NATO efter hendes opfattelse er hjørnестenen i forsvarssamarbejdet, men det var det bilaterale samarbejde med USA også. Danmark blev anset for at være en meget stærk alliancepartner fra amerikansk side. Der var visse udfordringer forbundet med samarbejdet med USA; præsident Macron havde påpeget nogle af dem i sit indlæg i The Economist dagen før.

Katarina Ammitzbøll spurgte, om ministeren ville arbejde for, at Danmark kunne være med i relevante projekter, hvis det blev besluttet, at tredjelande kan deltage i PESCO-projekter. Og kunne Danmark få glæde af de forskningsaktiviteter, som Danmark var med til at finansiere?

Rasmus Nordqvist anså ministerens svar for at være én lang talen udenom. Danmark havde et forsvarsforbehold, som man prøvede at omgå i samarbejdets navn. Regeringen ville ikke diskutere en egentlig ophævelse af forbeholdet, så Danmark kunne komme ind i samarbejdet, men samarbejdede alligevel med andre EU-lande. Der manglede konsekvens. I NATO sendte man rask væk skibe afsted under amerikansk kontrol; han så hellere, at man holdt det i europæisk regi. Hvorfor samarbejde rundt om forbeholdet og ikke gå ind i det og få indflydelse?

Søren Søndergaard syntes, at ministerens svar gjorde det klart, at man nærmere sig en situation, hvor alternativet til at afskaffe forbeholdet var at arbejde aktivt for en anden måde at drive forsvars- og fredspolitik på.

Forsvarsministeren svarede Katarina Ammitzbøll, at hvis PESCO-samarbejdet i højere grad åbnede op for tredjelande, så hun ingen grund til at sige, at Danmark under ingen omstændigheder skulle bidrage. Det afhang af de konkrete indsatser. Danmark kunne i øvrigt deltage i forskningsfonden, fordi det blev anset som et erhvervssamarbejde. I forligskredsen var man i gang med at se på, hvordan man bedst rustede danske virksomheder til at samarbejde med virksomheder i andre lande, så også SMV'er fik bedre mulighed for at søge midler fra fonden.

Til Rasmus Nordqvist sagde ministeren, at hun mente, at europæisk samarbejde også kan ske mellem europæiske lande og ikke kun i regi af EU. Man kunne spørge sig selv om, hvorfor Frankrig – som et fuldt integreret medlem af EU – så et behov for at etablere E12, hvor de håndplukkede de lande, som de anså for at være de skarpeste i at stille op til militære operationer. Det skyldtes nok, at Frankrig ikke kunne få øje på det optimale udbytte af EU-samarbejdet på forsvarsområdet. Senest var den tyske forsvarsminister rykket frem på scenen for at samle ligesindede lande til syriensindsatsen. Man kan sagtens blive tættere allierede i Europa, uden at det behøver at være med EU-logo på skuldrene af soldaterne.

Carsten Kudsk undrede sig over, at man diskuterede de nationale forsvarsbudgetter i PESCO. Hørte det ikke til i NATO?

Rasmus Nordqvist var med på, at der kan være europæisk samarbejde uden for EU, men ministeren talte jo netop ikke om at samarbejde med lande, der ikke er en del af EU. Det var en dobbelthed i, at Danmark ønskede at samarbejde med andre EU-lande, men det måtte ikke foregå i EU-regi. Det var ikke et spørgsmål om logo på skuldre, men en snak om rammen for samarbejdet. Hvorfor opfinde en ny samarbejdsstruktur? Enten turde regeringen ikke tage diskussionen om forsvarsforbeholdet, eller også var der tale om en udvanding af samarbejdet.

Katarina Ammitzbøll fandt det interessant, at ministeren gik ind for en EU+-model. Var det med til at styrke eller svække EU-samarbejdet? Macrons initiativ bundede i et ønske om fransk

lederskab. Ønskede man at styrke det? Forbeholdet svækkede Danmark, navnlig det at stå uden for maritime missioner som den søfartsnation og skibsfartsindustri, Danmark er. Hvad mente ministeren var vejen frem, og hvorfor kunne det lykkes igennem EU+-model?

Forsvarsministeren sagde, at man næppe kunne beskylde hende for ikke at ville tage diskussionen om forbeholdet op. At sige at nogle lande er tættere forbundne og har en fælles tilgang til, hvordan man stiller op til missioner rundt om i verden, er ikke det samme som at ville undergrave EU-samarbejdet. Kulturforskelle, forskellige beslutningshastigheder og forskellige holdninger til, hvordan man gør brug af forsvaret, gør det svært at nå frem til hurtige beslutninger i EU-regi. Danmark var nummer 4 i verden, hvad angår udgifter pr. indbygger til NATO. Et land som Grækenland havde endnu højere udgifter til forsvaret, men man så sjældnere udsendte græske soldater. Men ministeren fandt som sagt, at cyber- og hybridtrusler er relevante at håndtere i EU-regi. Hun ville ikke lukke døren for, at de kunne komme til at fylde så meget i et forsvars- og sikkerhedspolitisk billede, at det kunne give god mening, at Danmark blev en del af det tætte forsvarssamarbejde. Dog havde hun på nuværende tidspunkt ikke de præcise politiske argumenter for at spørge danskerne om, hvorvidt forsvarsforbeholdet skulle afskaffes.

Om hvorfor man diskuterede NATO-budgetter i EU, sagde ministeren til Carsten Kudsk, at det skyldtes, at de er meget tæt forbundet. På NATO-møderne er der også repræsentanter fra EU, og i forbindelse med det kommende forsvarsministtermøde ville der være en frokost, hvor der også ville være NATO-repræsentanter til stede. Der var tale om nogenlunde den samme skare af lande i de to fora, der alle var optaget af at være rustet til aktuelle og kommende sikkerhedspolitiske udfordringer. Det var også baggrunden for, at Danmark ville bruge 30 pct. mere på forsvaret de kommende 4 år.

Kim Valentin spurgte, om det ikke var nemmere og sjovere at kunne præge cybersikkerhedssamarbejdet fra starten, og mens udviklingen på området gik stærkt.

Carsten Kudsk spurgte, hvilken type projekter PESCO kunne klare, men ikke NATO. Og mente ministeren ikke, at det kunne være interessant at få et ikke-PESCO-land som Danmark med i operationer?

Forsvarsministeren svarede Kim Valentin, at hun trods forbeholdet deltog i møderne, og at der var mange beslutninger, som ikke var relevante for Danmark. Hun oplevede NATO og E12 som hurtigere beslutningsmaskiner, men EU-samarbejdet kunne gå som sagt gå hen og modnes, så en dag kunne det muligvis blive relevant at spørge danskerne, om Danmark skulle længere ind i rummet. Men nu var det svært at finde afgørende argumenter for at sige ja til det. Og det skulle udvalget tage fra en, der i sin tid gik forrest med gode argumenter imod forbehold.

Til Carsten Kudsk sagde ministeren, at det var svært at forestille sig, at kompetencer i EU-regi ikke ville blive inviteret ind. Det var nok også grunden til, at man holdt en dør på klem i forhold

til tredjepartslande. Selv om det danske forsvar var uhyre velanset og en stærk alliancepartner, var det dog svært at se, hvilke kompetencer der ikke var dækket ind af de andre lande.

Hans Kristian Skibby roste ministeren for at svare redeligt på udvalgets spørgsmål, men syntes alligevel, at det var ærgerligt, at det blev en snak om en halvt eller helt lukket dør. For dørene var ikke lukkede alle mulige steder, fordi den eventuelt var det ét sted. Der var en grænse for, hvor meget Danmark kunne facilitere i den samlede indsats, hvad enten det var i en EU-indsats eller det, som Dansk Folkeparti var interesserede i, i regi af FN eller NATO. Kunne ministeren ikke slå fast, at Danmark samlet set i kampen mod pirateri ved Afrika over de sidste 10 år havde været en stor bidragsyder? Skibet "Esbern Snare" havde været sendt afsted flere gange, Challengerfly havde været på overvågningsopgaver etc.

Carsten Kudsk gentog sit spørgsmål om eksempler på projekter, som NATO ikke kan tage sig af, men som skal foregå i PESCO-regi.

Forsvarsministeren svarede Hans Kristian Skibby, at Danmark lå i top, når det handlede om at bruge forsvaret ude i verden. Folketinget er hurtige til at træffe beslutninger om bidrag og kan reagere hurtigt på dem. Det var også baggrunden for den ros, der kom til Danmarks bidrag på internationale møder, og der var et entydigt ønske om at samarbejde med danske soldater.

Ministeren svar til Carsten Kudsk var både teoretisk og politisk svar: Nej, der var ikke nogle steder, hvor man ikke kunne forestille sig en EU-indsats blive løftet ind i rammen af NATO, for der var plus minus tale om de samme lande. Det politiske svar var, at der kunne være et ønske fra EU's side om, at det var noget, der blev løftet i rammen af EU-samarbejdet. Der var bred enighed om, at EU og NATO komplementerer hinanden; det er ikke to konkurrerende samarbejder. Ministeren kunne ikke pege på et eksempel, hvor det var af virkelig afgørende betydning, at Danmark ikke kunne bidrage eller på opgaver, der kun kunne løses i regi af EU. Det var derfor på nuværende tidspunkt svært at sige, at det ville være essentielt, at Danmark bliver forpligtet af beslutninger i forsvarssamarbejdet i EU.

Ulla Tørnæs var enig i ministerens beskrivelse af muligheder for samarbejde og rollefordeling mellem EU og NATO. Var ministeren så enig med hende i, at EU har en særlig interesse i at bidrage til fred og stabilitet i f.eks. Nordafrika? Hvad angår migrations indvirkning på Europa, havde man kun set toppen af isbjergene i 2015. De migrationsbølgerne havde ikke samme betydning for andre NATO-lande såsom USA og Canada, og derfor havde EU en særlig forpligtelse. Hun havde ikke et stort kendskab til, hvordan NATO agerer, men kunne ministeren give hende ret i, at det var overkill at sende NATO-styrker til opgaverne i Sahel?

Rasmus Nordqvist sagde, at kernen måtte være at få løst de opgaver, der skulle løses. Man stod i en situation, hvor USA og Canada som en del af NATO ikke syntes, at det var interessant at være involveret i at skabe fred og stabilitet i Europas nabo-område Nordafrika. Derfor burde EU spille en større rolle.

Carsten Kudsk spurgte, om det EU skulle løse, ikke kunne være løst i FN-regi.

Forsvarsministeren takkede for drøftelsen. Hun præciserede tidligere udsagn ved at sige, at Danmark lå nr. 2 i EU, når man taler om forsvarsudgifter pr. indbygger og nr. 4 i NATO. Hun var enig med Ulla Tørnæs. Man havde valgt et bredt samarbejde på tværs af partier og at sende et bidrag til regionen i regi af både det franske samarbejde og FN. Omdrejningspunktet for debatten havde været om det, at Europa og de europæiske lande skulle løfte et større ansvar for egen sikkerhed, og at USA træder mere tilbage, om det skulle ske i rammen af EU. Ikke nødvendigvis. De europæiske lande skulle tage et større ansvar, men i hendes øjne var EU-rammen det rette samarbejdsforum at løfte væsentlige beslutninger i. Ministeren havde store forventninger til E12 som et godt samarbejde, hvor man tog udgangspunkt i landenes kompetencer. Og Tyskland var nu begyndt at tage ansvar; måske ville også flere lande træde frem på scenen.

2. CSDP-missioner og -operationer

– Politisk drøftelse

Rådsmøde 3726 – bilag 3 (samlenotat side 4)

EUU alm. del (18) – bilag 228 (udvalgsmødereferat side 290, senest behandlet i EUU 16/11-19)

Forsvarsministeren: På rådsmødet ventes der også en drøftelse af EU's igangværende operationer og missioner under den fælles sikkerheds- og forsvarspolitik.

Rådets drøftelser ventes især at fokusere på EU's indsats i Sahelregionen på grund af den alvorlige situation her. EU's engagement udgøres aktuelt af EU's militære træningsmission i Mali samt EU's civile kapacitetsopbyggende missioner i henholdsvis Mali og Niger. Der ventes derudover også en drøftelse af EU's sømilitære operationer, herunder særlig anti-pirateri operationen Atalanta, hvis nuværende mandat udløber med udgangen af 2020. Som følge af forsvarsforbeholdet kan Danmark ikke deltage i EU's militære missioner og operationer, herunder Operation Atalanta.

Netop i erkendelsen af udviklingen i det maritime trusselsbillede har Den Fælles Udenrigstjeneste foreslået et nyt koncept under navnet Koordineret Maritim Tilstedeværelse (CMP), som også forventes at blive drøftet af Rådet. Formålet er at synliggøre og styrke EU's maritime tilstedeværelse gennem koordination af landenes nationale indsatser og frivillige bidrag.

Konkret forventer man at lægge ud med et pilotprojekt i Guineabugten, der er præget af maritim kriminalitet. Danmark har som bekendt maritime erhvervsinteresser i Guineabugten og vil følge dette arbejde tæt.

Generelt finder jeg det positivt, at EU opretholder sit engagement i skrøbelige dele af Afrika. At skabe stabilitet og forebygge fremtidige konflikter kan medvirke til at adressere terrorisme, radikalisering og irregulær migration. Danmark kan som bekendt ikke bidrage til militære operationer gennem EU, men er på vej til at gøre det sammen med Frankrig i rammen af Operation Barkhane i Sahel.

Søren Søndergaard bad ministeren uddybe, hvordan forsvarsforbeholdet hang sammen med CMP-indsatsen (Koordineret Maritim Tilstedeværelse). Brexit var underligt nok ikke nævnt i materialet fra ministeriet. I hvilket omfang ville Brexit blive diskuteret på rådsmødet? Han gik ud fra, at koordineringen med Storbritannien som en stor militærmagt på vej ud af EU var af betydning.

Rasmus Nordqvist spurgte, om CMP var en ny måde at arbejde på inden for det maritime område. Skulle den erstatte operation SOPHIA og lignende? Burde man i øvrigt ikke tage en snak om forsvarsforbeholdet?

Forsvarsministeren svarede, at CMP var et nyt koncept med det formål at sikre et styrket maritimt situationsbillede på strategisk væsentlige steder – typisk sammen med tredjepart som f.eks. NATO. Det var ikke besluttet, hvordan samarbejdet skulle fungere – og dermed heller ikke, om Danmark skulle deltage enten i regi NATO eller som tredjepartsland. Det lå heller ikke fast, om forsvaret ville have ressourcer til at bidrage til indsatsen. Implementeringsfasen for den første fase af samarbejdet ville blive baseret på vigtige principper såsom fleksibilitet og koordination, men også på frivillighed. De maritime enheder ville forblive under nationale kommandoer.

Ministeren bekræftede over for Søren Søndergaard, at Brexit ville få en betydning. I anledning af NATO-forsvarsministermødet havde ministerens britiske kollega understreget vigtigheden af at deltage i NATO. Danmark samarbejder med briterne på mange områder; det samarbejde ville bestå bl.a. i Joint Expeditionary Force.

Søren Søndergaard bad ministeren love at komme tilbage og orientere udvalget, hvis det viste sig, at forsvarsforbeholdet blev berørt af CMP – også selv om Danmark ikke skulle bidrage? Kunne ministeren i et skriftligt svar oplyse, hvilke steder Tyrkiet fungerede som en bilateral samarbejdspartner med EU på det militære område – ud over i NATO-samarbejdet?

NOT Forsvarsministeren bekræftede, at hun ville orientere udvalget. Hendes tilgang var i det hele taget at orientere udvalget så ofte som muligt. Hun ville vende tilbage til Søren Søndergaard med et skriftligt svar angående Tyrkiet.

3. Eventuelt

Forsvarsministeren: På rådsmødet forventes Frankrig at orientere om deres overvejelser omkring en maritim operation i Hormuz. Det er vigtigt at understrege, at operationen ikke vil foregå i regi af EU, men er et udtryk for europæisk samarbejde, som vi fortsat overvejer at bidrage til, hvis flere lande vil deltage.

4. Siden sidst

Ministeren havde ingen bemærkninger til dette punkt.

Punkt 2. Modtagelse af deputation fra Palludan Fremtidsforskning ved Uffe Palludan vedr. bog om grænsekontrol ved Øresund

I foretræde: Uffe Palludan, Palludan Fremtidsforskning (regional udvikling i øresundsregionen).

Uffe Palludan kunne fortælle, hvordan han i 1994 skrev en bog om Øresundsbroens mulighed med et scenario om byfusion og regionsdannelse. Ideen var, at København og Malmø skulle smelte sammen til én by. Visionen fik politisk opbakning fra Borgerrepræsentationen i København og kommunestyrelsen i Malmø.

Da Sverige indførte grænsekontrol den 12. november 2015, blev projektet udfordret. Uffe Palludan involverede sig i debatter om grænsekontrol, og i april 2016 offentliggjorde han en bog om den. Her kommer han især ind på det transportøransvar, som man havde indført i tilknytning til grænsekontrollen. Det førte til jernbanetrafiksystemets sammenbrud. Transportøransvaret blev ophævet efter 14 måneder, og grænsekontrollen er ændret, så den efterhånden fungerer nogenlunde fleksibelt.

Da regeringen nu lagde op til grænsekontrol i Danmark, besluttede han sig for at sammenfatte erfaringerne med den svenske grænsekontrol, der startede med flygtninge- og migrationsstrømmene. Konklusionen var, at den i høj grad fik togsystemet til at bryde sammen: Den direkte togforbindelse fra København til Malmø røg med togskiftet i Kastrup, og rejsetiden gik fra en halv time til op mod halvanden time fra København til Malmø. Den anden vej var der ingen problemer. Selve id-kontrollen var i sig selv ikke noget særligt; det problematiske var på den ene side justits- og politimyndigheder og på den anden uflexible jernbaner. De to systemer samarbejdede overhovedet ikke. Det er almindeligt kendt, at offentlige forvaltninger er siloinddelte, men det fik meget alvorlige konsekvenser her. Der er en risiko for, at det kan ske igen. Spørgsmålet var, hvem der skulle tage sig af det. Man kunne mene, at Europaudvalget er et forum, hvor man skal tænke tværorganisatorisk – i modsætning til f.eks. Transportudvalget eller Retsudvalget.

Om det historiske forløb fortalte Uffe Palludan, at den svenske grænsekontrol gik ud på at kontrollere folk ved ankomsten til grænsen. Et tog indeholdt måske 1.000 personer, der skulle have kontrolleret pas – og alle skulle vente på, at alle blev kontrolleret. Det gik der et kvarter med på den svenske grænsestation Hyllie. Øresundstog kører videre til Gøteborg og Kalmar, hvor de så kom til at køre med et kvarters forsinkelse. De fleste strækninger er enkeltsporede, så forsinkelserne bredte sig ud i togsystemet allerede fra dag 1. Man indførte et transportøransvar, der betød, at DSB blev pålagt at kontrollere de rejsendes id. Øresundstog rummer både passagerer, der skal stå af i Kastrup og passagerer, der skal over broen. Så når førstnævnte var stået af, skulle man i Kastrup kontrollere dem, der skulle videre. DSB's indvending var, at man ikke kunne vide, om folk nægtede at forlade toget. DSB organiserede det så sådan, at passagerne blev kontrolleret i forbindelse med et togskifte. Dermed blev sporene i Kastrup til ét spor for tog, der kørte i Danmark, og ét for tog, der skulle til Sverige. Det betød, at togene

kørte frem og tilbage i de samme spor, og kapaciteten blev dramatisk indskrænket. Slutresultatet blev, at hvor var i myldretiderne var et tog hver 10. minut over broen, havde man nu et hvert 20. minut, fjerntogene til Stockholm blev indstillet, alle tog fra lufthavnen til Jylland blev indstillet og hvert andet på Kystbanen til Kastrup. Den konsekvens af at skulle kontrollere id levede man med i 14 måneder, hvorefter kontrollen blev ophævet – vist nok fordi den var i uoverensstemmelse med Schengenaftalen.

Med grænsekontrollen begyndte man fra jernbanernes side at køreplanlægge forsinkelser. Øresundstogene kørte med 20 minutters drift, og id-kontrollen var nede på 10 minutter, så man måtte lægge et yderligere 10 minutters ophold ind på stationen i Malmø. Der var altså en permanent forsinkelse i togsystemet fra København til Lund på 20 minutter. Samtidig med det indførte man fra grænsemyndighedernes side i Sverige, at der kun skulle være stikprøvekontrol. Så resultatet blev, at 9 ud af 10 togpassagerer kunne sidde og kigge på hinanden i 10 minutter på stationen i Hyllie og yderligere 10 minutter på Malmø Station uden at blive kontrolleret.

Så hvordan kan man så gennemføre kontrol bedst muligt?

Scenario 1: Kontrol på stationen i Kastrup, mens togene holder stille. Det vil betyde, at tog fra Sverige skal kontrolleres, mens de holder på stationen i Kastrup. Det spærrer for alle andre tog, og så får man den samme kapacitetsindskrænkning på stationen i Kastrup, som man havde med id-kontrollen – og man må indstille en stor del af togdriften fra Kastrup Lufthavn til både Kystbanen og til Jylland. Det scenario var ikke særlig ønskværdigt.

Scenario 2: Kontrol på Hovedbanegården og så køre uden om stationen i Kastrup på godssporret. Det blev meget trafikteknisk. Den model var ikke god.

Scenario 3: Grænsekontrol i togene under kørsel. Problemet var her, at der ikke er ret langt fra den ene grænsestation til den anden. Svenskerne ville gerne have indført grænsekontrol under kørsel, men det sagde det danske justitsministerium nej til skulle ske på dansk territorium med den begrundelse, at det var suverænitetsafgivelse. Det er suverænitetsafgivelse, hvis svenske grænsebetjente i tog på vej mod Sverige kontrollerer pas i tunnelen under Drogdenrenden, hvor der sejler atomarmede russiske krigsskibe. Kontrollen kunne altså kun gennemføres i løbet af en kort strækning på 5 minutter. Derfor stikprøvekontrollen. Dagen før det skulle træde i kraft, blev Stockholm ramt af terror, og den svenske regering meldte straks ud, at den ville skærpe grænsekontrollen. Dermed var formålet med den svenske grænsekontrol ændret til at være noget med terror fra at være noget med migration. Man havde altså aldrig haft kontrol under kørsel af den årsag, men det var der nu tale om.

Scenario 4: At kontrollere både på dansk og svensk territorium på én gang i et samarbejde. Gør man det, kan man måske få flyttet den svenske kontrol til togene under kørsel og på den måde spare de rejsende for 10 minutter den anden vej.

Mødet sluttede kl. 11.22.